

Major Ágnes

- Bentlakás -

Otthon és otthontalanság

Jónás Tamás költeményének feldolgozása a 9.
évfolyamon

Az óra címe: Bentlakás. Otthon és otthontalanság témájának feldolgozása Jónás Tamás költeményének segítségével

A pedagógus neve: Major Ágnes

Tantárgy: Cigány/roma nemzetiségi népismeret népismeret

Évfolyam: 9. évfolyam

órakeret: 2 óra

Tanítási egység:

Előző óra: Adott település helyzete, lakossága, élete. Településszerkezet, cigánytelep, cigánysor, cigány porták, házak

Következő óra: Összefoglalás

Iskola: ... Osztály: ...

Az óra típusa: Gyakorlás, kitekintés

Az óra cél - és feladatrendszere:

A tanuló:

- a tanuló a lakás/lakhatás téma kapcsán megismerkedik egy kortárs költő alkotásával
- fejleszti szépirodalomértelmező stratégiáit: a művészi nyelvhasználat, a forma és a kifejezni kívánt tartalom összefüggéseiben képes önálló értelmezést kialakítani
- képes összefüggésbe hozni a versben megjelenő otthon képet társadalomismereti, szociológiai, történelmi ismereteivel
- képes önismereti jelleggel kapcsolódni a vershez
- fejleszti szóbeli és írásbeli kommunikációját
- reflektáljanak az „otthon” fogalmának érzelmi, szimbolikus és társadalmi jelentésére.
- képesek legyenek a versben megjelenő motívumokat önreflexív módon értelmezni.
- fejlődjön az empátiájuk és kifejezőkészségük a lakhatás témájában
- digitális eszközökkel támogassák saját gondolataik vizualizálását és megosztását.

Nevelési cél: kritikai gondolkodás fejlesztése, önismeret, empátia, (ön)reflexió

Oktatási cél: a tanuló ismerje meg a kortárs cigány/roma irodalom fontos alkotójának versét, legyen képes kapcsolódni hozzá rá jellemző, egyéni módon

Didaktikai cél:

Szintetizáló, reflektáló tanóra. A szociológiai, történelmi ismeretek művészi kontextusban való értelmezése, feldolgozása.

Tantárgyi koncentráció:

belső: lakás, lakhatás, lakhatási szegénység, lakástípusok, településtípusok

külső: magyar nyelv és irodalom, történelem, állampolgári ismeretek, etika

Főbb fogalmak, összefüggések: otthon, otthontalanság, lakhatási szegénység, az otthon mint belső, lelki tér

Taneszközök:

Tankönyv: -

Munkafüzet: -

Szemléltető képek, térképek: ppt diasor, interaktív feladatok, a mű szövege

A tananyagegység feldolgozásához ajánlott szakirodalom
Fábiánné Andrányi Katalin., Romológia., L'Harmattan Kiadó. 2015 Székely János: Cigány népismeret. Te del o Del baxt! Szent István Társulat, Budapest, 2010. Radics József, Farkas Mária: Cigány népismeret 1-4. 2012. Ligeti György: Cigány népismeret 7-12., Műszaki Kiadó, Budapest, 2012.
Megjegyzések az oktatónak
A cigány népismeret tantárgy esetében sokszor támaszkodunk másik szakunk elméleti kereteire. Az óravázlat irodalmi eszköztár segítségével született, de használható bárki számára, hiszen abból az alapélményből indul ki, hogy a művészi alkotások egyrészt a társadalmi valóság reprezentációját adják, másrészt, hogy a művekben nincs immanens értelem, sokféleképpen, egyéni módokon értelmezhetőek. Ezek az olvasatok ránk jellemzőek, rólunk mesélnek, és az erre való reflexió hozzájárul saját magunk és a társaink megértéséhez. Hangsúlyos az óra esetében ezért az elfogadó tanári attitűd, az inkább falcilitátori hozzáállás és az empátikus légkör kialakítására való törekvés. Az óra számára mobiltelefon használati engedély szükséges.
Kerettanterv
A cigány népismeret, beás, romani nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei: https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_neveles_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani

Óra menete

Időkeret	Az óra menete	Nevelési – oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
Ráhangelődés					
5 per c	Előzetes ismeretek mozgósítása: Az eddigiekben a cigányság lakhatási helyzetével foglalkoztunk. Mindezt új megvilágításba helyezi Jónás Tamás Bentlakás című verse. Gyűjtsük össze Mentimeter segítségével, mi jut eszetekbe erről a szóról!	tanári kérdések, kötetlen beszélgetés	egyéni munka, beszélgetés	<i>okostelefon, tanulói laptop ppt</i> 1-2.dia 	A tanulók a Mentimeter alkalmazás segítségével gyűjtik össze előzetes ismereteiket. A megosztások során fontos helyet adni az egyéni megéléseknek, véleményeknek is. A fókusz az irodalmias elemzésről próbáljuk a személyes megosztások felé terelni.

Jelentésteremtés					
5 per c	Meghallgatjuk Jónás Tamás <i>Bentlakás</i> című versét. (Tanári felolvasás.) <i>1. számú melléklet</i> Rövid szünet, majd első benyomások megosztása:	felo lvas ás, vide o, han gan yag meg teki ntés e, meg hall gató sa, köte tlen bes zélg etés	egyé ni munk a, közö s megb eszél és	3. dia 	A meghallgatás során érdemes kivárni egy-egy percnyi csendet. Fontos, hogy a tanulók kapják meg papíron, kézben a szöveget, hiszen ez egy fizikai kapcsolatot jelent a szöveggel. Bízassuk őket, hogy már a meghallgatás során éljenek a jelölések, kiemelések, jegyzetek lehetőségével
5 per c	Csoportos beszélgetés: Mit éreztetek közben? A vers melyik részéhez tudtok kapcsolódni? Melyik része tetszett/nem tetszett? Milyen az otthon ebben a versben?			4. dia 	Törekedjünk az ítélkezésmentes meghallgatásra és támogassuk ebben a tanulókat is!
10 per c	Digitális eszköz: Padlet három oszloppal Címek az oszlopokhoz: 1. Mi ad biztonságot? 2. Mikor érzem magam otthon? 3. Mi hiányzik az otthonomból?		egyé ni munk a a digitá lis eszkö zökö n (mob il, lapto p)	5. dia 	Bízassuk a tanulókat, hogy használjanak minél több műfajból származó anyagot érzéseik körülírására (zene, video, szöveg, képek).

	Tanári rávezetés: „A versben az otthon átmeneti, ideiglenes – mit mond ez rólunk?” „Lehet-e valaki otthon valahol, ha az a hely nem az övé?”				A tanári rávezetés szerepe, hogy megnyissuk az értelmezést akár a jelképes, metaforikus tartalom felé is. Bíztassuk a tanulókat a padletek megosztására az okos táblán, de hangsúlyosan nem közelező. Mivel az óra célja az egyéni megélésekre, szubjektív tartalmakra fókuszál, nem javaslom csoportmunkában megoldani. Természetesen lehetséges óraszervezési mód a csoportmunka is (ennél a feladatnál elképzelhető).
10 per c	Csonka szavak kiegészítése – kreatív írás A tanulók megkapják a vers szövegét kihagyásokkal. Feladat: Egészítsd ki tetszés szerint (egy-egy szóval, mondattal, akár egész szöveggel, új versszakkal a csonkult sorokat.) Reflektív kérdések:		egyéni munk a digitális vagy analóg módo n	6. dia 	A vers szövege kiadható kihagyásokkal is. (pontosított vonal) is. Reflektáljunk a csonkaság/töredékesség szerepére az irodalomban, illetve arra, mi a befogadó „feladata” ezek kiegészítésekor, milyen pozitív hozadéka lehetnek ennek a befogadói munkának.

	„Mennyire változott meg a vers hangulata a te változatodban?” Mit jelent számodra a kiegészítés? Hogy értelmezed?				
5 per c	Megosztás és reflektálás Csoportos megosztás: A diákok felolvassák írásaikat, röviden reflektálhat rá, illetve a többiek is lehetőséget kapnak.	megbeszélés, megosztás, reflektálás	egyéni munka, közös megbeszélés		A megosztás nem kötelező. Felajánlhatjuk annak lehetőségét is, hogy adott tanuló ne a szöveget olvassa fel (ha nem akarja), hanem reflektáljon saját, írás közben megjelenő érzéseire, attitűdjére.
Reflektálás					
5 per c	Összegzés Mit vizsgáltak a mai óráról? Mit tartottok legfontosabb tanulságnak? Hogyan éreztétek magatokat? <i>Válaszoljatok most csak egy-két kifejezéssel a Mentimeter alkalmazás segítségével!</i>	összefoglalás, reflektáció	tanári közlés, egyéni tanulói munka	7. dia 	A tanulók a Mentimeter alkalmazás segítségével adnak visszajelzést. Itt szófelhő jelleget használunk. Házi feladatként a kreatív írás tisztázott változatát kérem.

1. számú melléklet

In: *Jónás Tamás: Bentlakás*. Noran Kiadó, Budapest, 1999.

Jónás Tamás: Bentlakás

Az ablakunk alatt még sok-sok ablak van.

A lapos háztetőn műsorra les az an.

A konyhaablakon más konyhák szaga jön.

Nagy út mellett lakunk, itt nincsen soha csön.

Itt béke van. Derűs. A szomszédunk szuszog.

S hogy én is szuszogok, melegedik a szob.

A sarokban az ágy, lemosható a ta.

Kis fészek a lakás, így könnyű kitaka.

Erkély és pince van, meg bolt és rendelő,

és buszmegálló is, közel, a ház elő.

A legjobb mégis az, hogy másé a lakás,

és elköltözhetünk, ha lesz helyette más.